

مصاحبه خبرنگار رادیوی ایرانیان (در لوس آنجلس)

با آقای دکتر ابراهیم یزدی

س ۱- آقای سیدرضا زواره‌ای، عضو حقوقدان شورای نگهبان گفته‌اند: «اعضای نهضت آزادی می‌توانند به صورت منفرد و خارج از تشکیلات خود نامزد بشوند در انتخابات و در صورت تایید، شرکت کنند در انتخابات، ما به صورت حزب یا تشکیلات نمی‌توانند شرکت بکنند.» شما نظرتان راجع به این قضیه چیست؟

ج - در یکی از بیانیه‌های نهضت آزادی ایران به این مطلب، که نه تنها از جانب ایشان بلکه از جانب برخی دیگر از مسئولان مملکت بیان شده، جواب داده شده است. هر شهروند ایرانی علی‌الاصول بر طبق قانون حق دارد که خود را کاندیدا کند و ثبت‌نام نماید. هیچ قانونی وجود ندارد که از این عمل ممانعت کند. بنابراین، نظری که آقایان داده‌اند هیچ پایه و اساس قانونی ندارد و مطلب تازه‌ای هم نیست. نیازی نیست که اینها بگویند که افراد نهضت آزادی حق دارند یا حق ندارند، هر شهروند ایرانی چنین حقی را دارد.

س ۲- آیا شهروندان ایرانی باید با عقیده ویژه‌ای در انتخابات شرکت کنند؟ به عنوان نمونه، دستیار وزیر تعاون گفته بود که کسانی که می‌خواهند به مجلس راه پیدا کنند باید پیرو ولایت‌فقیه باشند آیا به نظر شما این شرط حتمی است؟

ج - قانون اساسی چنین محدودیت‌هایی را مقرر نکرده و قانون انتخابات هم چنین محدودیت‌هایی را مقرر نکرده است، اینها تبلیغات و اظهارنظرهای گروه خاصی است که به این نطه سیاسی یا این طرز تفکر سیاسی معتقد است ولی به هر حال مبنای قانونی ندارد.

س ۳- اصولاً ولایت‌فقیه مبنای قانونی ندارد یا این طرز فکر؟

ج - این طرز تفکر که مدعی است تنها کسانی می‌توانند در انتخابات شرکت کنند که دارای عقاید ویژه‌ای باشند خارج از محدوده قانون اساسی است و وجاهت یا مبنای قانونی ندارد.

س ۴- شما برای شرکت در انتخابات حتماً با مسئولان رژیم گفت‌وگو کرده‌اید، چه تضمین‌هایی برای آزاد بودن انتخابات دریافت کرده‌اید؟

ج - ما با هیچ یک از مسئولان مملکت در این مورد یا موارد دیگر گفت‌وگویی نداشته‌ایم.

س ۵- آیا به نظر شما یک فضای باز سیاسی وجود دارد که شما در این انتخابات شرکت کنید، چون در انتخابات پیشین تا آنجا که من به یاد دارم انتخابات را تحریم کرده‌اید؟

ج - ببینید، هر سازمان سیاسی و هر گروه سیاسی برای تأمین و تحقق حقوقی که برای ملت به موجب قانون اساسی مقرر شده است می‌بایست تلاش نماید. انتخابات یکی از مواردی است که سازمان‌های سیاسی می‌توانند برای کسب حقوق و آزادی‌هایی که قانون اساسی مقرر کرده است تلاش و فعالیت کنند، چه جو سیاسی مساعد باشد و چه نباشد. این وظیفه ملی، میهنی، شرعی و عرفی ماست که حقوق خود را مطالبه کنیم و برای تحقق آن تلاش نماییم.

س ۶- در حالی که آقای سیدرضا زواره‌ای چندی پیش دفاعی کردند از جامعه روحانیت مبارز و اینکه این

جامعه در انتخابات پیشرو است و موفق خواهد بود، و در حالی که رژیم دست از انحصارطلبی و اختناق برداشته است، به نظر شما نتیجه انتخابات چه خواهد بود؟

ج - صحبتی که آقای زواره‌ای کردند خلاف قانون و حتی خلاف عقل و تدبیر سیاسی است؛ برای اینکه ایشان عضو حقوقدان شورای نگهبان هستند و قانوناً حق نداشتند و ندارند که به نفع یک گروه سیاسی خاص اظهار نظر کنند. این خود نشان دهنده موضع‌گیری سیاسی یک عضو برجسته شورای نگهبان در انتخابات است، چنین حقی را ایشان نداشتند. اعتراض‌های زیادی هم در داخل ایران به ایشان شده است.

س ۷- شما واقعاً اعتقاد دارید که الان در ایران انحصارطلبی و اختناق حکومت می‌کند؟

ج - ما این را به کرات در نشریات خود منعکس کرده‌ایم.

س ۸- یک بیانیه‌ای چند هفته پیش داده بودید در باب خطرات تهدیدکننده آمریکا در خلیج فارس و گفته بودید که باید پرهیز جدی کرد از اقدامات نهان و آشکاری که بهانه و دست‌آویز به آمریکا بدهد و تلاش کرد برای بی‌اثر کردن این بهانه در سطح جهانی و حرکت در چارچوب روابط شناخته شده بین‌المللی. پرسش من این است که نهضت آزادی اگر به فرض در انتخابات اکثریت را به دست بیاورد، آیا یکی از کارهایش برقراری روابط فوری با آمریکا و از پیش پا برداشتن اختلافات ایران و آمریکا خواهد بود؟

ج - البته شما یک پیش‌شرطی گذاشتید که ما چنین پیش‌بینی را نداریم. نهضت آزادی ایران نگفته است که به طور قطع در انتخابات شرکت می‌کند، یا اگر شرکت کرد، اکثریتی را به دست خواهد آورد و اگر به دست بیاورد دولت تشکیل می‌دهد. شما خیلی سریع پیش رفتید با این پیش‌شرط‌های خودتان!

س ۹- ولی به هر حال، آیا شما در زهنتان خواستار تجدید رابطه هستید؟ آیا تجدید روابط با آمریکا جزو

هدف‌های شما هست به عنوان یک سیاستمدار و یک دبیرکل سازمان...؟

ج - در همان اعلامیه‌ها نظرمان را داده‌ایم. به طور کلی، معتقد به این هستیم که مصالح دولت ایران ایجاب می‌کند که در سطح جهانی روابط خود را به سطح قابل قبول و بهینه برساند و بر اساس مصالح ملی، روابط حسنه با همه کشورهای خارجی داشته باشد، منهای بعضی از کشورها که هنوز مشکل دارند.

س ۱۰- یک مساله دیگر اینکه همه چیز خبر از این می‌دهد که جامعه روحانیت مبارز اکثریت کرسی‌های مجلس پنجم را تسخیر خواهد کرد و آقای درویش‌آبادی هم به آن اشاره کرده است و خود شما بهتر از هر کس می‌دانید که یک سلسله دراز از عزل و نصب‌های تازه در وزارت کشور انجام شده که این عزل و نصب‌ها، به نوشته روزنامه‌های ایران و اصولاً خبرگزاری‌ها، نشانه‌ای از دخالت در انتخابات دارد. بنابراین همان طور که خود شما گفتید، نمی‌توان فرض کرد که نهضت آزادی اکثریت را بدست بیاورد. بنابراین، اگر نهضت آزادی با یک اقلیت کوچک به مجلس برود، چگونه خواهد توانست از فیلتر ولایت‌فقیه بگذرد و فکریایی مثل دین و دولت رابه اجرا بگذارد؟

ج - فرض شما بسیار بعید است. نهضت آزادی هنوز نگفته است که کاندیدا می‌دهد؛ ما که نگفتیم شرکت می‌کنیم. اگر به فرض تحلیل اوضاع به آنجایی برسد که نهضت آزادی کاندیدا بدهد و کاندیداهای نهضت آزادی از هفت‌خوان رستم بگذرند و شورای نگهبان، بر خلاف پیش‌بینی همگان، صلاحیت کاندیداهای نهضت آزادی را هم تایید کند و از طرف مردم هم انتخاب شوند، یک اقلیتی در مجلس خواهند بود. این صحبت‌ها در ایران هنوز مطرح نیست.

س ۱۱- صحبت‌هایی که در ایران مطرح است، انتخابات آزاد است. از دید شما انتخابات آزاد چه مفهومی دارد،

در شرایط ایران؟

ج- در اعلامیه‌ای که نهضت آزادی در این اواخر تحت عنوان «اعتبار نظام در گرو انتخابات سالم و

آزاد» منتشر کرده است، این شرایط را یک به یک برشمرده است؛ از جمله اینکه می‌بایستی بر طبق قانون اساسی همه گروه‌های سیاسی، به خصوص آنهایی که در خارج از حاکمیت قرار دارند، حق فعالیت آزاد را داشته باشند، بتوانند روزنامه و نشریات خود را منتشر کنند، هیچ ممانعتی برای تجمعات این گروه‌های سیاسی وجود نداشته باشد و همه احزاب سیاسی حق داشته باشند که به طور عادلانه از امکاناتی که وجود دارد و متعلق به مردم است، استفاده کنند. می‌بایستی امنیت فعالیت احزاب سیاسی تأمین شود. علاوه بر این، باید احزاب بتوانند آزادانه با مردم ارتباط برقرار کنند. اینها شرایطی است که مربوط به آزادی و امنیت است. از طرف دیگر، انتخابات سالم سازمانی زمانی میسر خواهد بود که انتخابات بر اساس برنامه‌های سیاسی گروه‌ها صورت گیرد و افرادی که کاندیدا می‌شوند با برنامه‌های مشخص سیاسی وارد صحنه شوند و نه به دلیل وابستگی به این یا آن مرکز قدرت. در آن اعلامیه، این موارد به تفصیل بیان شده است. در همان جا به بعضی از حرکت‌هایی که می‌شود اعتراض شده است؛ هم به سخنانی که عضو حقوقدان شورای نگهبان گفته است اعتراض شده و هم به استفاده نامشروع برخی از مسئولان کشور (که در حال حاضر خودشان کاندیدا هستند) از امکانات دولتی در سفر به شهرها (که همه می‌دانند این سفرها، سفرهای تبلیغاتی است) اعتراض شده است. به هر حال، در آن اعلامیه، شرایط انتخابات آزاد و سالم را یک به یک برشمرده‌ایم.

س ۱۲- این گونه که شما صحبت کردید، انتخابات مورد نظر شما شبیه انتخابات پارلمانی در غرب می‌باشد،

یعنی آزادی کامل برای بیان اراده ملی؟

ج - شما سوال کردید که انتخابات سالم در چه شرایطی امکان‌پذیر است؛ من هم شرایطی را که به نظر نهضت آزادی می‌رسد بیان کردم.

س ۱۳- حزب ملت ایران، به رهبری آقای فروهر، این انتخابات را تحریم کرده و همراه با حزب ملت ایران، سلسله‌ای از احزاب و شخصیت‌ها، بخصوص در برون‌مرز، این انتخابات را تحریم کردند و پیشنهاد تشکیل یک جبهه فراگیر داده شده؛ شما در این مورد نظرتان را بفرمایید؟

ج- از آنچه که در خارج از کشور می‌گذرد، بنده زیاد مطلع نیستم و تمرکز ما بیشتر در داخل و بررسی و تحلیل اوضاع و امکانات در کشورمان است، این را مفیدتر و مؤثرتر از هر چیز دیگری می‌دانیم.

س ۱۴- البته در خارج از کشور هم بیش از ۳ میلیون ایرانی وجود دارند.

ج- من آنها را نمی‌کنم ولی اساس کار در داخل کشور است.

س ۱۵- ولی آقای داریوش فروهر در داخل کشور هستند، در آنجا این انتخابات را تحریم کردند؛ آیا شما با

ایشان موافقت می‌کنید؟

ج- ایشان نظر خود را می‌دهند، ما هم نظر خودمان را می‌دهیم.

س ۱۶- آیا شورای نگهبان واقعاً طبق قانون اساسی و با اتکا بر اصل ۹۹ قانون اساسی حق دارد که بر

انتخابات نظارت کند و تشخیص صلاحیت نامزدها را بدهد و در کارهای اجرایی انتخابات شرکت کند؟

ج- قانون اساسی نظارت را بر عهده شورای نگهبان گذاشته است؛ شورای نگهبان در دوره گذشته با وزارت کشور اختلافی پیدا کرد و منجر به این شد که این بار، نظری را که شورای نگهبان داشت، مجلس تأیید کرد؛ به اصطلاح خودشان گفتند که نظارت شورای نگهبان، نظارت استصوابی است؛ یعنی تمام مراحل انتخابات، از جمله صلاحیت کاندیداها را، شورای نگهبان باید تأیید کند. اگر بخواهیم بر طبق قانون قضاوت کنیم، قانون تعیین کرده است که چه کسانی صلاحیت ندارند؛ نظیر کسانی که سابقه محکومیت‌های جزایی

و یا جنایی داشته باشند یا افرادی که سفیه باشند و یا به سن قانونی نرسیده باشند. اما اینکه آیا شورای نگهبان حق دارد که صلاحیت سیاسی کاندیداها را بر اساس معیارها و باورهای خود تصویب یا رد کند، خیر! ما معتقد نیستیم که شورای نگهبان قانوناً چنین حقی را دارد.

س ۱۷- در ارتباط با مبارزات می‌خواستم بپرسم که آیا در آستانه انتخابات اسفند ماه آینده، شما برای جلب نظر شخصیت‌ها و طیف‌های خارج از نهضت آزادی تلاشی کرده‌اید و با چه کسانی قصد دارید مؤتلف بشوید، در صورتی که کاندیدا معرفی بفرمایید؟

ج - قطعاً دوستان خارج از کشور اطلاعیه‌های «تلاشگران تأمین آزادی انتخابات» را دیده‌اند.

س ۱۸- بله، شما که فرمودید که به خارج از کشور زیاد توجه نمی‌کنید؟

ج- شما می‌فرمایید در داخل کشور؛ من گفتم که ما در داخل کشور چنین برنامه‌ای را داشته‌ایم و داریم و عمل هم شده است. از دو سال پیش، قبل از درگذشت شادروان مهندس بازرگان، این برنامه مورد بحث، مذاکره و تصویب قرار گرفته بود. ولی به دلیل کسالت ایشان، اجرای آن به تعویق افتاد. بعد از درگذشت ایشان، این برنامه به اجرا درآمد. طی چند ماه گذشته، شخصیت‌های برجسته ملی، مذهبی، دانشگاهی و متخصصین در داخل ایران، کسانی که سابقه فعالیت‌ها و مبارزات سیاسی دارند اعلامیه‌هایی را با امضاهای متعدد صادر کرده‌اند، تحت نام تلاشگران تأمین آزادی انتخابات، که معرف هدف و استراتژی مبارزه ایشان است. در این گروه، طیف وسیعی از همه احزاب و گروه‌ها وجود دارد؛ فقط نهضت آزادی ایران نیست.

س ۱۹- شش شرط هم گذاشتند که همه شرط‌ها حکایت از نقطه نظرهای آزادیخواهان آنها می‌دهد. من این اعلامیه را در خارج از کشور دیده‌ام.

ج - نهضت آزادی ایران هم بخشی از این مجموعه است. بنابراین، عرایض بنده فقط توضیح مواضع و فعالیت‌های نهضت آزادی ایران نیست؛ بلکه طیف وسیعی از نیروهای داخل کشور در همین خط در حال فعالیت هستند.

س ۲۰- نام شما هم در میان امضاکنندگان است.

ج - بله، همه اینها فعالیت‌های مشترک است.

س ۲۱- پس به این ترتیب، درون مرز و برون مرز در یک نقطه‌ای بخصوص در مورد انتخابات به هم رسیده‌اند؟ رژیم به نهضت آزادی چگونه نگاه می‌کند؟ آیا همان نگاهی را دارد که در دوران‌های بسیار سخت‌گیرانه‌اش نسبت به نهضت آزادی داشت و دفاتر نهضت آزادی را غارت می‌کرد و تعطیل می‌کرد؟

ج - ما الان دفتری نداریم که غارت شود. آنچه می‌گویند این است که نهضت آزادی حق فعالیت ندارد؛ همان حرفی که در گذشته هم می‌زدند، در زمان زنده‌یاد مهندس بازرگان هم می‌زدند و می‌گفتند که فعالیت ما قانونی نیست؛ ما هم می‌گوییم که حرف آنها قانونی نیست؛ تا زمانی که رگ گردنمان را زنده‌اند؛ تا زمانی که بیایند جلو دهانمان را بگیرند؛ حرفمان را می‌زنیم؛ عیناً همان سیاستی که در زمان مهندس بازرگان بوده و فرقی نکرده است.

س ۲۲- در زمان مهندس بازرگان، یک سلسله افتراء و برچسب هم به نهضت آزادی هم می‌زدند در شعارهای

تبلیغاتی رژیم. آیا آن شعارهای تکراری قطع شده است یا نه؟

ج - به آن نسبت نیست؛ اما اینجا و آنجا هنوز کسانی هستند که همان شعارهای کهنه را تکرار می‌کنند.

س ۲۳- راجع به ترور اسحاق رابین نظر خود را بیان کنید. آیا این ترور حمله به صلح خاورمیانه نبود؛ و

آیا شما طرفدار این روند صلح در خاورمیانه هستید؟

ج - راجع به صلح خاورمیانه، نهضت آزادی تحلیل خود را قبلاً منتشر کرده است. اما در مورد ترورها، ما معتقد هستیم که تروریسم مشکلات را حل نمی‌کند. نه ترور فتحی شقاقی می‌تواند مبارزات بر حق مردم فلسطین را متوقف کند و نه افراطیون اسرائیلی که رابین را کشتند می‌توانند عقربه زمان را به عقب برگردانند. ترور رابین نشان داد که کسانی که تروریسم را باب می‌کنند گاهی اوقات خودشان قربانی همان تروریسم می‌شوند.

س ۲۴ - راجع به دکتر سروش...

(با قطع مکالمه، سوال ناتمام ماند)

بخش روابط عمومی*

نهضت آزادی ایران